

Transformatiekader Oostvleugel raadhuisensemble Waalwijk

31-10-2024

leon sebregts
architect | architectuurhistoricus
bernard de waalstraat 23
3555 bg utrecht
+31 6 52085099
mail@leonsebregts.nl
www.leonsebregts.nl

Inhoudsopgave

Transformatiekader	4
1. Relatie waardestelling en transformatiekader	5
2. Kernwaarden	5
3. Uitgangspunten voor herbestemming / transformatie	6

Transformatiekader

Transformatiekader

Op basis van de bouwhistorische verkenning met waardestelling van het raadhuisensemble in Waalwijk als geheel (2022) en de nadere studie naar de oostvleugel van het raadhuisensemble (2024) volgt hieronder een transformatiekader. Dit kader geeft aan waar de oostvleugel van het raadhuisensemble ruimte biedt voor transformatie en waar juist niet. Het transformatiekader dient als inspiratiedocument in het dynamische proces van de toekomstige herbestemming / transformatie van de oostvleugel.

Achtereenvolgens komen in dit hoofdstuk aan bod:

- Relatie tussen waardestelling en transformatieruimte
- Kernwaarden van de oostvleugel van het raadhuisensemble
- Uitgangspunten voor herbestemming / transformatie

1. Relatie waardestelling en transformatieruimte

In hoofdstuk 3 van de bouwhistorische verkenning met waardestelling (2024) zijn van de oostvleugel van het raadhuisensemble hoge, positieve en indifferente (intrinsieke) waarden benoemd.

Voor onderdelen met een hoge (intrinsieke) waarde geldt:

- dat behoud het uitgangspunt is;
- dat aanpassingen slechts te verantwoorden zijn wanneer de hoge waarden niet worden aangetast.

Voor onderdelen met een positieve (intrinsieke) waarde geldt:

- dat behoud de voorkeur heeft;
- dat aanpassingen mogelijk zijn mits deze het bestaande karakter als uitgangspunt nemen en de positieve waarde niet verstoren of liever versterken.

Voor onderdelen met een indifferente (intrinsieke) waarde geldt:

- dat behoud geen eis is;
- dat aanpassingen of sloop mogelijk of zelfs wenselijk zijn;
- dat behoud en herkenbaarheid van het oorspronkelijke ensemble wenselijk is.

2. Kernwaarden

- De oostvleugel is een onmisbaar onderdeel van het raadhuisensemble. De vleugel maakt met een aaneengesloten gevelwand het Raadhuisplein af en de gebouwen / bouwdelen zijn op het plein georiënteerd. De voormalige dienstwoning van politie vormt samen met enkele andere vrijstaande gebouwen / objecten een ensemble in / rondom de Stadstuin.
- Het exterieur en (delen van) het interieur van de oostvleugel zijn grotendeels oorspronkelijk en verkeren in gave staat. De ontwerpvisie van Kropholler is duidelijk afleesbaar. De gebouwen hebben alle een eigen karakter (bouwmassa, dakvormen, oriëntatie), maar vormen ook een eenheid (vormgeving, materiaalgebruik, detaillering).

3. Uitgangspunten voor herbestemming / transformatie

Gezien de rijksmonumentale status van het raadhuisensemble dient bij herbestemming of transformatie het exterieur van de gebouwen / bouwdelen van de oostvleugel zoveel mogelijk ongewijzigd te blijven. Herbestemming of transformatie biedt zelfs de kans in het verleden gemaakte aantastingen van de monumentale waarden te herstellen. Te denken valt hierbij aan het verwijderen van de laagwaardige (en niet monumentale) aanbouwen aan de oostzijde van de voormalige dienstwoning van politie (Stadstuin 1) en aan de achterzijde (oostzijde) van het voormalige politiebureau (Raadhuisplein 4-5) en het herstellen van aanpassingen aan gevelopeningen of invullingen daarvan.

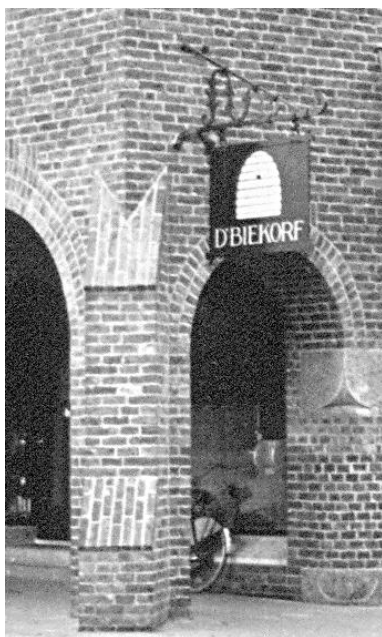

Aanbouwen met indifferente waarde aan de oostzijde van de voormalige dienstwoning van politie (links) en aan de achterzijde (oostzijde) van het vroegere politiebureau (rechts).

De voormalige dienstwoning van politie dient zijn vrijstaande positie en alzijdige karakter in de Stadstuin / aan de Winterdijk te behouden. Het slopen van de indifferente aanbouw aan de oostzijde (rechts) is gewenst.

Voor de drie rijksmonumentale gebouwen van de oostvleugel heeft het de voorkeur ieder gebouw als geheel her te bestemmen en niet in kleinere eenheden op te knippen. Op de begane grond passen hierbij levendige / openbare functies, zoals dat van oudsher het geval was en zoals dat nu nog het geval is bij restaurant 't Slot in de voormalige winkel aan Raadhuisplein 8. Ook het nu zeer gesloten ogende voormalige politiebureau aan Raadhuisplein 4-5 krijgt bij voorkeur een levendige / openbare functie. Belangrijk is hierbij dat de hoge waarden in met name de voormalige winkel en de entreehal van het voormalige politiebureau gehandhaafd blijven. Ten behoeve van de signing van een nieuwe functie kan het reclamebord, dat van oudsher op de hoek van het Raadhuisplein en de Grotestraat aanwezig is, als inspiratiebron dienen. Bij voorkeur komen er geen andere (grotere) uitingen op de gevels.

Signing / reclame op de hoek van het Raadhuisplein en de Grotestraat in 1942 (links), 1991 (midden) en 2024 (rechts) (SALHA, 50095 en 12110).

Kenmerkend voor het gebouw Raadhuisplein 6-7-8 / Grotestraat 263 is de aanwezigheid van een draagconstructie in de vorm van een betonskelet (kolommen en vloerbalken). Deze draagconstructie heeft een hoge intrinsieke waarde en maakt al vanaf de bouwtijd diverse indelingen mogelijk. Met name in de kelder, op de begane grond en op de eerste verdieping is er dankzij het betonskelet veel constructieve vrijheid. Op de tweede verdieping en de zolder is deze wat kleiner, aangezien hier geen kolommen maar dragende wanden zijn toegepast. Hoewel de oorspronkelijke indelingen van de bovenwoningen Raadhuisplein 6-7 en Grotestraat 263 een positieve intrinsieke waarde hebben, zijn aanpassingen binnen het betonskelet zeker denkbaar. Wel dient hier rekening te worden gehouden met in het interieur van Grotestraat 263 aanwezige hoge en positieve waarden. Op de verdiepingen van het voormalige politiebureau aan Raadhuisplein 4-5 zijn de indelingen in de loop der tijd veelvuldig aangepast. Deze hebben een indifferente waarde. Hier is veel ruimte voor transformatie.

Voor de voormalige dienstwoning van politie (Stadstuin 1) is het belangrijk dat deze zijn vrijstaande positie en alzijdige karakter in de Stadstuin / aan de Winterdijk behoudt. Intern heeft de woning relatief veel transformatieruimte, hoewel een indeling in de bestaande twee beuken (constructief) voor de hand ligt.

De meeste transformatieruimte bevindt zich in / rondom de in 1984-1986 gerealiseerde archiefruimte ten noorden van Raadhuisplein 4-5. Dit bouwdeel heeft geen monumentale status en bevindt zich vanaf het Raadhuisplein gezien buiten het gezichtsveld. Het bouwdeel heeft waarde vanuit de gebruikshistorie van Raadhuisplein 4-5 als gemeentearchief. Daarnaast heeft het vanwege de verticaal gelede gevels van kloostermoppen en brede betonnen daklijst een zekere architectonische waarde. Het geheel blinde bouwdeel intrigeert. Het doet zich eerder voor als een object dan als een gebouw. Een transformatie van het bouwdeel kan een sleutelrol spelen in de wens van de gemeente om het centrum en de groene Stadstuin dichterbij elkaar te brengen.

Voor de transformatie van de voormalige archiefruimte zijn meerdere scenario's denkbaar. Het is zeer goed voorstelbaar om binnen de kenmerkende architectuurtaal van dit bouwdeel gevelopeningen te maken en / of het geheel of gedeeltelijk op te toppen. De voormalige archiefruimte vormt op deze manier een sokkel voor een nieuwe ingreep. Het heeft in dit geval de voorkeur de voormalige archiefruimte los te koppelen van Raadhuisplein 4-5, zodat het hoofdgebouw weer zijn oorspronkelijke opzet krijgt. De steeg die zo ontstaat tussen de beide gebouwen creëert een extra verbinding tussen het Raadhuisplein en de Stadstuin. De getransformeerde voormalige archiefruimte gaat op deze manier bovendien deel uitmaken van het ensemble met vrij in de ruimte gelegen gebouwen en objecten in / rondom de Stadstuin.

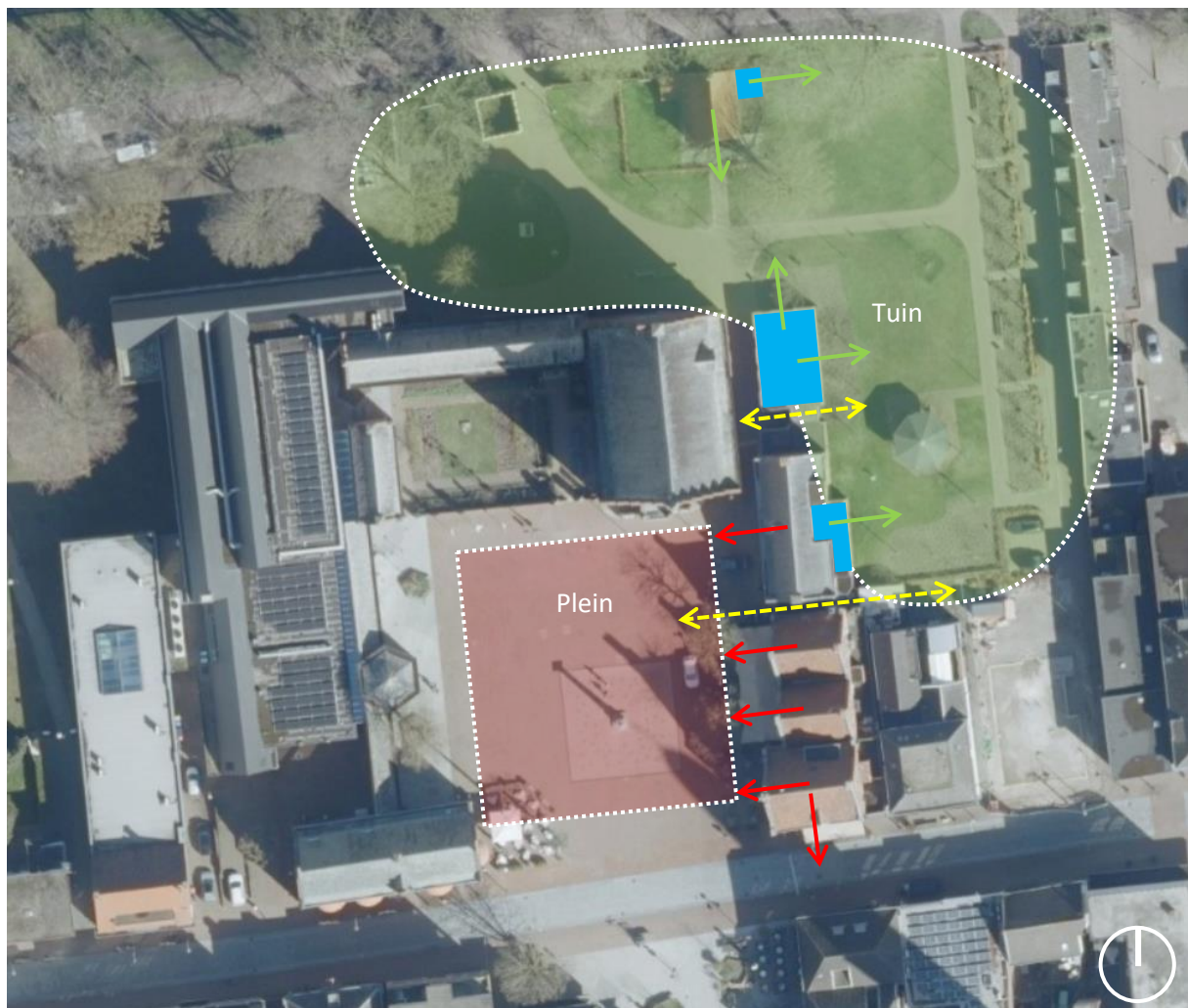
Ondanks de waarde van het bouwdeel behoort ook het geheel of gedeeltelijk slopen van de voormalige archiefruimte tot de mogelijkheden. Hierna is op de plek een nieuwe gebouwde invulling denkbaar of een invulling als buitenruimte.

De voormalige archiefruimte is in de Stadstuin dankzij de blinde, verticaal gelede gevels van kloostermoppen en brede betonnen daklijst een intrigerend gebouw / object.

Een transformatie van de voormalige archiefruimte kan een sleutelrol spelen in de wens van de gemeente om het stenige Raadhuisplein en de groene Stadstuin dichterbij elkaar te brengen.

- Transformatieruimte op gebouwniveau
- Oriëntatie op het Raadhuisplein
- Oriëntatie op de Stadstuin
- ↔ Mogelijk nieuwe verbinding tussen Raadhuisplein en Stadstuin

Aanknopingspunten voor transformatie / herbestemming op stedenbouwkundig / ensemblesniveau (www.topotijdreis.nl, bewerkt).

leon sebrechts
architect
architectuurhistoricus

leon sebrechts
architect | architectuurhistoricus
bernard de waalstraat 23
3555 bg utrecht
+31 6 52085099
mail@leonsebrechts.nl
www.leonsebrechts.nl